

شماره ۵
دوشنبه ۱ آبان ۱۳۹۶

کحات

شریعت مستندهای تلویزیونی

نگاهی به فیلم مستند

آب و جان

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ
عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ
وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا

سپاس خداوندی را
که بر بنده خود این،
کتاب را نازل کرد و
هیچ کجی و انحراف
در آن ننهاد.

قرآن کریم، سوره کهف
آیه نخست

نویسندگان:

رحیم ناظریان | مهدی اسدزاده | سهیل محمودی

همکاران:

مطهره کشاورز | اکرم سادات فاطمی | مهدی مجد | زکریا زرگانی
یاسر صدرنژاد | محمد حسین شفیق

عکاس:

سهراب خانزاده

مدیر هنری:

علیرضا بخشی

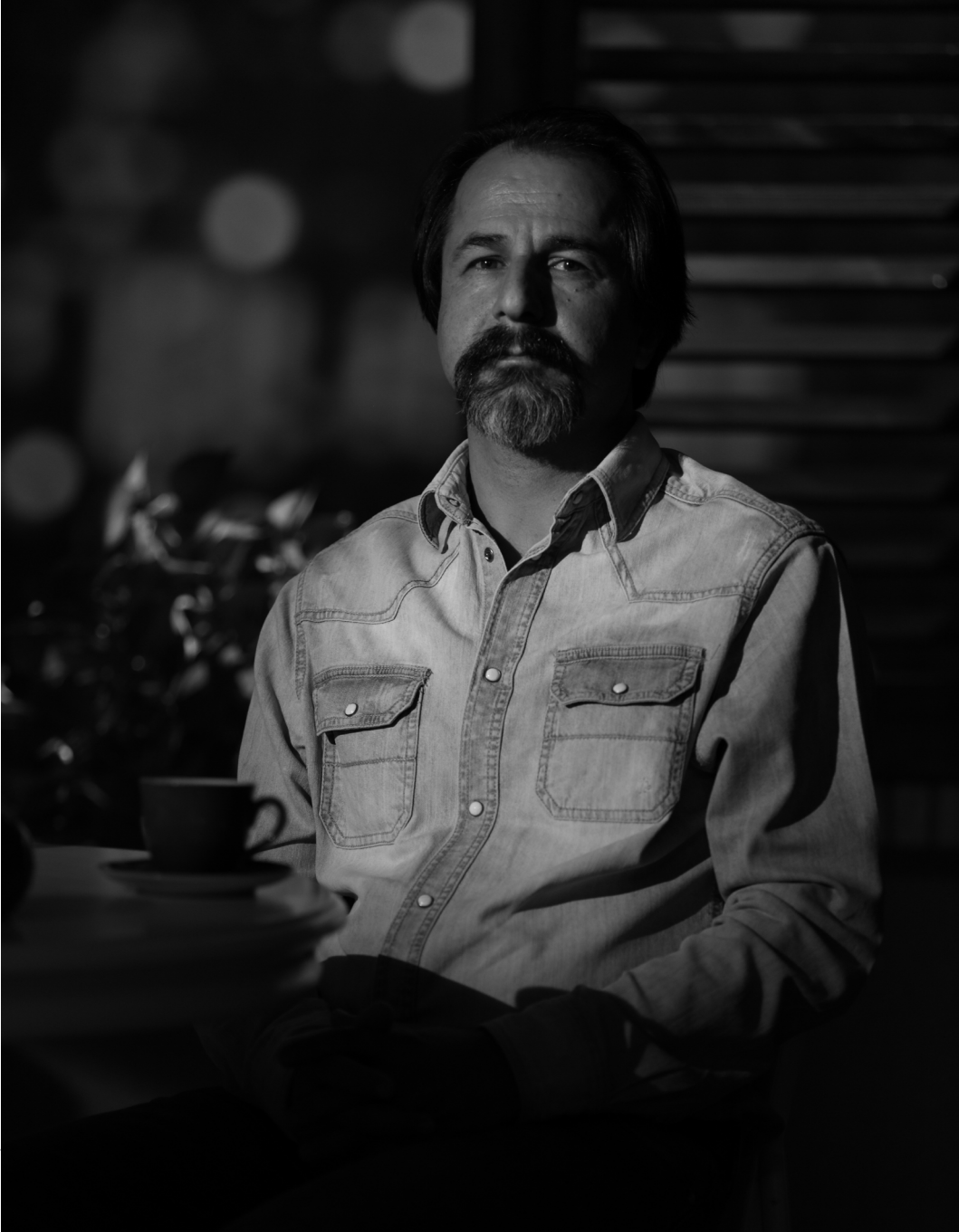
با سپاس از دبیرخانه‌ی جشنواره مستند
و کارکنان محترم خانه مستند انقلاب اسلامی

نشانی:

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از پارک ساعی، جنب بیمارستان
مهرگان بن بست مهرگان، پلاک ۳
تلفن: ۸۸۷۸۳۶۴۵-۸۸۷۸۳۶۴۵، کد پستی: ۱۵۱۶۷۳۵۶۱۴
خواننده‌ی گرامی، تمام شماره‌های نشریه‌ی کمان را می‌توانید از
سایت زیر دریافت کنید
www.khanemostanad.ir

خانه مستند
انقلاب اسلامی

عبدالخالق طاهری | کارگردان

سال ۱۳۹۳، عبدالخالق طاهری فیلمبردار مستند حیات وحشی بود که برادرش داشت کارگردانش می‌کرد. دوربینش رو گذاشته بود رو بروی لونه یه کفچه‌نوک و منتظر بود پرنده برگرده و بره سروقت تخم‌هاش. این انتظار شاید چهل دقیقه طول کشید و درست وقتی اونها دوربین رو جمع کردند و راه افتادن، پرنده برگشت سرلونه‌اش. له‌له می‌زد و نای درست پرواز کردن نداشت و معلوم بود خیلی تو گرما انتظار کشیده که بتونه برگرده سر جاش.

این حادثه‌ی کوچیک تلخ، قانون اول و آخر عبدالخالق طاهری رو مشخص کرد:

تو مستندهای حیات وحشی که اون می‌سازه، نباید تحت هیچ شرایطی، آرامش حیوانات به هم بخوره.

معلومه که رعایت کردن این قانون، ساختن مستند رو خیلی سخت‌تر می‌کنه؛ اما مگه هدف کارگردان‌هایی مثل اون از ساختن مستند حیات وحش، چیزی غیر از اینه؟!

نویسنده:

مهدی اسدزاده

روایت حیات وحش تشنه زاکرس

عبدالخالق طاهری

نویسنده:

سهیل محمودی

عبدالخالق طاهری درمستند «آب و جان» با نمایش حیات وحش زاکرس، تلاش کرده است تا مشکل تامین آب حیوانات این منطقه را که بیشتر ریشه انسانی دارند بررسی کند. طاهری در این مستند از همدان تا خوزستان سفر کرده تا یک معضل بزرگ را به نمایش بگذارد. به گزارش روابط عمومی جشنواره تلویزیونی مستند، عبدالخالق طاهری، کارگردان مستند «آب و جان» درباره این مستند گفت: «آب و جان» روایتی از مشکلات حیات وحش برای تامین آب است. خیلی از چشمه ها و آبشخورهای طبیعی یا خشک شده اند یا اگر خشک هم نشده باشند از راه های مختلف تصرف شده اند و یا بر اثر تغییرات اقلیمی، کم آب یا غیرقابل دسترسی هستند که این باعث شده حیوانات به شدت برای یافتن آب با مشکل مواجه شوند.

طاهری در توضیح تولید «آب و جان» تشریح کرد: «آب و جان» یک مستند توصیفی با محوریت گفتار متن است. در این مستند، مخاطبان می توانند تصاویری از سراسر رشته کوه زاگرس ببینند که در خلال تولید «آب و جان» تهیه کردیم و مسئله تامین آب برای حیوانات حیات وحش این منطقه را مورد بررسی قرار دادیم.

ما از استان همدان تا استان خوزستان را در این مستند داریم. کار از برف بسیار شدید زاگرس شمالی آغاز می شود و به بخش های خشک تر زاگرس در خوزستان ختم می شود. شاید بیننده انتظار داشته باشد که با این حجم بارش برف، حیات وحش شمال زاگرس نباید با مشکل تامین آب مواجه شود ولی می بینیم که در همان زاگرس شمالی هم مشکل آب برای حیات وحش وجود دارد.

وی افزود: مشکل کمبود آب در حیات وحش، البته مختص منطقه زاگرس نیست بلکه بسیاری از نقاط

پوستر فیلم مستند
«آب و جان»

در ایران و جهان با این معضل مواجه هستند و بخش وسیعی از حیات وحش جهان در معرض این خطر قرار دارد. سعی شده است که در مستند «آب و جان» این مشکلات با استفاده از زبان تصویر به نمایش گذاشته شود تا مردم هرچه بیشتر از این معضل آگاهی پیدا کنند. در کنار این توصیفات تلاش کردیم که راه حل‌هایی هم برای معضل تامین آب قابل شرب برای حیوانات پیشنهاد کنیم که امیدواریم موثر باشد.

مستند «آب و جان» به تهیه کنندگی و کارگردانی عبدالخالق طاهری در چهل و پنج دقیقه تولید شده و با پذیرفته شدن در فصل سوم جشنواره تلویزیونی مستند در روز دوشنبه، اول آبان در برنامه جشنواره تلویزیونی مستند روی آنتن شبکه مستند رفته است.

جانورانی که گرسنه نیستند، اما تشنه‌اند

یادداشتی بر مستند «آب و جان» ساخته عبدالخالق طاهری

مستند، نیازمند ارائه ادله و مدارک است و گاهی یک مستند پرتره با تصاویرش از یک کاراکتر، خود به خود در راستای رونمایی از همین دلایل پیش می‌رود. حالا اگر مستند علاوه بر پژوهش - که امری غالباً قطعی است - سویه ای علمی نیز داشته باشد، به طور مثال موضوع درباره گونه‌ای جانوری باشد یا مواردی مرتبط با آن، اینجا علاوه بر پژوهش، در راستای تعیین موضوع و زاویه‌ی دید، مستندساز

مستند در هر شکل و انوعی، نیازمند پژوهش است. حتی وقتی با مستندی پرتره سروکار داریم، رگه‌های پژوهش و کنکاش در شرایط محیطی به روشنی در آن قابل رؤیت است. یافتن موضوع یا دستیابی به شکلی از روایت، خود، پژوهش مشخص و حساب شده ای را می‌طلبد. ممکن است این پژوهش قبل از تولید، همزمان با آن و یا حتی بعد از فرایند تصویربرداری انجام گیرد.

نویسنده: رحیم ناظریان

باید استدلال علمی نیز ارائه نماید.

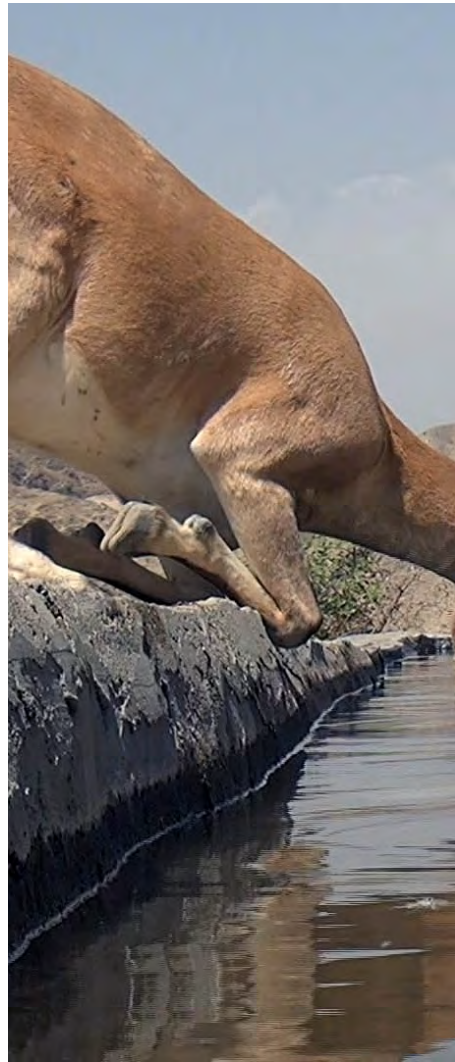
مستند «آب و جان» ساخته عبدالخالق طاهری، مستندی پژوهشی، علمی با موضوع حیات وحش است. شاید در تحلیل این فیلم و با نگاهی دقیق‌تر بر موضوع و محتوای آن بتوان «آب و جان» را فراتر از مستندی صرفاً با موضوع حیات وحش دانست و مضمون آن را متفاوت از آنچه تصور می‌شود دریافت کرد.

با نگاهی بر آثار مستند تاریخ سینما که موضوعاتی شبیه به «آب و جان» دارند، می‌توان نقطه اتکا یا امر جذاب آن‌ها را متمرکز بر همین زندگی سوژه، که جانداران یک منطقه اند؛ دانست. به عبارتی خود سوژه به دلیل جذابیت‌های زیستی‌اش، مخاطب را همراه می‌کند و البته اطلاعات علمی که در محتوای اثر وجود دارد نیز بر جذابیت فیلم می‌افزاید. به طور مثال مستندی از حیات وحش که در مورد زیستگاه و شکل زیستن پنگوئن‌های قطبی باشد، می‌تواند برای مخاطبی در نقطه ای دیگر از جهان، جذابیت موضوعی داشته باشد. در هر حال در سینمای مستند، سوژه‌هایی نیز هستند که ممکن است از نظر تحلیل و تفسیر هنری

اما نکته‌ای وجود دارد که فیلم «آب و جان» را تا حدودی متفاوت تر از اغلب آثار مشابه معرفی می‌کند. «آب و جان» مستندی شسته و زفته است که گاهی همین سرراستی و به شدت قاعده مند بودن آن، آنچنان چشم‌رامی نواز که خود به عنوان عنصری مخرب عمل می‌کند.

و یا تأویل، همواره در سطح پایین تری قرار بگیرند و همان سویی تحقیقاتی و علمی اثر، سویی هنری آن را تحت الشعاع قرار دهد؛ با این حال، وجه تکنیکی و خلق تصاویر بدیع، نوآوری در تکنولوژی تصویربرداری و صدا و... می تواند فیلم را متمایز از آثاری از این دست قرار دهد. دیده ایم آثاری این گونه را که پیشتر، برای اول بار از تکنولوژی تصویربرداری با وضوح بالا در شب بهره بردند و همین عنصر، برجذابیت تولید و حتی پخش گسترده آن تاثیر مستقیم داشت. همچنین جسارت کارگردان در میزان نزدیک شدن به سوژه، که در این شکل از مستند غالباً خطرات احتمالی را در پی خواهد داشت، می تواند از مواردی باشد که نظر مخاطب را برای تأکید و توجه جلب کند.

اما نکته ای وجود دارد که فیلم «آب و جان» را تا حدودی متفاوت تر از اغلب آثار مشابه معرفی می کند. «آب و جان» مستندی شُسته و رُفته است که گاهی همین سرراستی و به شدت قاعده مند بودن آن، آنچنان چشم را می نوازد که خود به عنوان عنصری مخرب عمل می کند. با این حال این فیلم همچون اغلب آثاری

که به حیات وحش می پردازند، درباره‌ی زندگی، تولید مثل، مهاجرت، تغذیه و مواردی دیگر از این حیات گونه‌های جانوری، نیست.

نکته‌ی متمایزی که روی آن تأکید

دارم؛ بحرانی است که در ادامه‌ی بحران آب، در اقلیم خشک ایران، برای حیات انسانی، رُخ داده و حالا در این مستند، این بحران تا مرز حیات وحش نیز کشیده شده است. در «آب و جان» نکته‌ی متمایزکننده از آثاری شبیه به این، طرح یک روایت و مشخص نمودن یک چالش

«آب و جان» تنها به صورت مشاهده‌گری دست و پا بسته برای معرفی جانوران زاگرس عمل نمی‌کند. اینها را می‌گویم به این دلیل که چنین سوژه‌هایی، اغلب دافعه‌ای در پذیرش اثر سینمایی به عنوان فرایندی هنری در مخاطب ایجاد می‌کند و در «آب و جان» به صراحت می‌توان ادعا کرد که موضوع، صرفاً حیات وحش

که اولاً بحران آب، تنها مختص به انسان نیست و دوماً کاراکتر دشمن یا منفی، خود انسان معرفی شده است. در این فیلم شاهد چالش، رویداد، تصمیم و نهایتاً عمل کاراکترهایی جانوری / حیوانی هستیم، که برای بقا با موجودی تحت عنوان انسان مبارزه می کنند. مخاطب در دل روایت این فیلم با کاراکترهای جانوری اش همذات پنداری می کند، چرا که شاهد از کف رفتن حق طبیعی آنان در محیط زیست خودشان است.

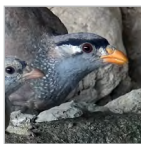
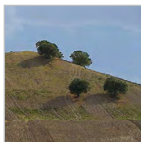
شما نمی توانید تحمل کنید در گرمایی سوزان، پرنده هایی بی شمار در گونه هایی مختلف به جایی از کوه می آیند که فقط قطرات اندکی آب از آن خارج می شود و این کم آبی منشأیی انسانی دارد و البته در همین آبشخور اندک، باز هم هستند انسان هایی که به دلیل تجمع پرندگان، فرصت شکار را از کف نمی دهند.

فیلم درباره ی تشنگی حیوانات است، که این خود موضوعی قابل توجه به حساب می آید. تصور این که به دلیل خطاهایی انسانی، پرنده ای، بخشی از ماه های سال را تشنگی بکشد، در نوع خود عجیب است و تاکید کارگردان بر این موضوع،

اساسی بین دو نیروی مثبت و منفی است. تلاش جانکاه گونه های مختلف جانوری، برای رسیدن به ته مانده ی آبی آشامیدنی که نرم نرمک رو به اتمام است، با شکلی استعاری، نابودی چرخه ای از زنجیره غذایی را نشان می دهد که در نهایت به انسان ختم خواهد شد؛ و از یاد نبریم که در این فیلم، کاراکترهای انسانی نشان داده نمی شوند و فقط آثار مخرب حضورشان در زیستگاه های جانوری بیان می شود!

آشناژدایی اثر، حول این محور است

مضمون فیلم را از نگاهی صرفاً «حیات وحشی» دور می‌کند.

با این وجود، فیلم در بخش هایی نتوانسته خود را از قید و بند تبلیغی بودن برهاند. رگه هایی از حمایت از حامیان محیط زیست و دولتی هادر فیلم به چشم می‌خورد که این شائبه را ایجاد می‌کند، بخشی از تولید فیلم به دوش آن‌ها باشد. حذف این زاویه ی دید، می‌توانست تنها به استقلال محتوایی و موضوعی فیلم کمک کند. با این حال تمرکز فیلم ساز بر موضوعی چالش برانگیز و حفظ نگاهی انتقادی، ضعف های آن را از چشم دور نگاه می‌دارد. در نگاه زیرکانه کارگردان در راستای القای محتوای ویرانگرانه ی اعمال انسانی، همین بس که بدانیم در «آب و جان» با وجود نشان دادن حیوانات شکارگر، چالش اصلی را در همان موضوع کمبود آب نگاه می‌دارد. به طور مثال در این زاویه دید، جانوری درنده تنها به این دلیل به تصویر می‌آید که بحران آب، او را نیز در بر گرفته و به حاشیه هایی مثل تغذیه و نحوه شکار او پرداخته نشده است. به عبارتی آنچه در مستند نشان داده نشده، خود افقی تازه از معنا را تولید کرده است.

فستیوال مستند جشنواره تلویزیونی مستند

Documentaries

The First TV Festival of The
Mostanad TV Holds

روایت حقیقت در قلاب واقعیت
شبکه مستند برگزار می کند

فصل سوم نخستین جشنواره مستند

روزهای زوج | ساعت ۲۰:۰۰ از شبکه مستند

بازپخش ساعت ۲۴:۰۰

کد فیلم «آب و جان» برای شرکت
در مسابقه پیامکی: A5

جشنواره مستند

شما می توانید بعد از تماشای هر قسمت امتیاز خود را از یک تا پنج ستاره از طریق سامانه پیامکی ۳۰۰۰۰۸۱ با زدن کد فیلم به همراه عدد ستاره مورد نظر ارسال نمایید. ضمناً می توانید از طریق کانال اطلاع رسانی جشنواره به آدرس [@festmostanad](https://www.festmostanad.ir) و یا وبسایت جشنواره به آدرس www.festmostanad.ir در این نظرسنجی شرکت کنید.